

Bokmeldinger

Thomas D. Hanks: God so loved the third world. Orbis books, Maryknoll, N.Y. 1983, 152 s.

For en rekke nordamerikanske kirkesamfunn er Latinamerika blitt den viktigste misjonærmark. De fleste misjonærene er sendt av konservative og fundamentalistiske grupper, og som oftest er de antikatolske og antiøkumeniske. Følgelig har ytterst få av dem noe til overs for latinamerikansk frigjørings-teologi og den samfunnsorienterte kirkeforståelsen som basismenighetene forfekter.

Thomas D. Hanks er et interessant unntak. Han er baptist og var konservativ som noen da han i 1964 ble sendt til Costa Rica for å undervise i GT. Der fortalte en lokal evangelist ham at 9 av 10 studenter var avvisende til det kristne budskap fordi kirken som institusjon ble ansett for å være reaksjonær og en støtte av status quo. Like etter skulle Hanks utarbeide en evangeliseringstraktat for studenter, og han fant på å ta utgangspunkt i Lk 4,18–19 i stedet for det tradisjonelle Johs 3,16. I forordet til «God so loved the third world» forteller Hanks at han trodde han skulle bli ferdig med traktaten på 2–3 dager. I stedet ble det et dyptgående studium som ifølge Hanks gjorde Bibelen til en helt ny bok for ham.

Lk 4,18–19 førte Hanks tilbake til GT og særlig til Jesaja 58 og 61 som Jesus siterer i nevnte Lukas-tekst. Begge Jesaja-tekstene har klar referanse til sabbatsåret, den mest radikale sosiale lov i historien til dags dato, og denne tilknytningen gir Jesu virke en enorm sosio-økonomisk spennvidde.

Med denne klare erkjennelsen går Hanks i gang med å analysere de termene i GT som refererer seg til temaene «undertrykkelse» og «frigjøring». Han lister opp 20 ulike hebraiske røtter som kan relateres til «undertrykkelse» (oppression) og konkluderer at temaet er en fundamental strukturell kategori i bibelsk teologi. En videre analyse viser at det er nøye sammenheng mellom undertrykkelse og fattigdom. I GT er fattigdom og nød sjelden blind skjebne (unntatt i visdomslitteraturen), men det normale resultat av undertrykkelse og urett. Slik som Israelfolkets undertrykkelse i Egypt forteller om.

Leser vi engelske (eller norske) bibeloversettelser, vil vi neppe få øye på bibelens radikale språkbruk. Hanks anklager oversetterne for å ha skjult dette bak spiritualiserte og poetiske vendinger. Fordi de klassiske teologene for det meste har oversatt innholdet i disse begrepene, antar Hanks.

Ikke desto mindre viser Bibelens språk seg å ha en forunderlig aktualitet, særlig i Latinamerika hvor spørsmålet ikke lenger er «utvikling», men «frigjøring» for de undertrykte massene. Hanks hevder at Bibelen tvinger ham til å bli «frigjøringsteolog», det er altså ikke slik at han først blir politisk engasjert og så går til Bibelen, men tvertimot.

Hanks tar også for seg NT og mener å vise at dette radikale språkbruket også finnes her. Men med Jesus er en ny dimensjon brakt inn idet Jesus knytter frigjøring og helbredelse sammen (NB – *áphesis* har denne dobbelte betydningen, f.eks. i Lk 4,18–19). Et nøkkelord er Acta 10,38 hvor undertrykkelsen

kontrasteres Jesu helbredende gjerning.

Akkurat her skiller Hanks seg ut fra de fleste frigjøringssteologene. Det individualistiske og evangelikale utgangspunktet slår gjennom. Og han ender opp med å anbefale et møte mellom evangelikal, pentekostal og frigjørings-teologi. Det er tre strømninger som gjensidig bør belyse og styrke hverandre, hevder han og viser til 1. Pet 2,24 hvor han mener å se de tre aspektene de nevnte retningene representerer.

Den kirkelige virkeligheten i Latin-amerika er imidlertid langt mer konfliktfull enn det Hanks ønsker var mulig. Det er likevel interessant å konstatere at denne typen refleksjon ikke er forbeholdt liberale protestanter og progressive katolikker. Det gjør latinamerikansk teologi spesielt utfordrende.

Kjell Nordstokke

Kari Vogt (red.), Religion og menneskesyn, Universitetsforlaget, Oslo 1983, 139 s., ill.

Dette er en pen trykksak, med noen og tyve illustrasjoner. Boken er bred og tospaltet, og bokstavene er gode å lese. Formatet tillater bruken av store bilder, men det minner mere om et hefte enn om en bok, og passer dårlig i en bokhylle.

Boken har syv forfattere, de fleste av dem knyttet til Institutt for religionshistorie og kristendomskunnskap ved Universitetet i Oslo.

Med så sakkyndige forfattere er det klart at leserne får presentert et stort kunnskapsmateriale. Fremstillingen er interessant, men passer best for den som har visse forhåndskunnskaper. For det kan ikke nektes at her mangler atskillig endog av elementære fakta. Vi savner også et forord, og litteraturhen-

visningene er for knappe.

Per Kværne har to bidrag: innledningsavsnittet «Om studiet av religion» og kapittelet om «Buddhismen». Det siste er det beste, selv om det mangler en god del stoff i avsnittet om buddhismens trosgrunnlag og trosinnhold. Det er ikke vanskelig å merke at forf. her er på hjemmebane. Jeg er mindre begeistret for innledningsavsnittet, selv om det også er kyndig og velskrevet. Man kan ikke forlange all verden av et kortfattet innledningskapittel. Jeg skal derfor ikke bebreide Kværne at han i innledningsavsnittet overhodet ikke har reflektert over de to hovedordene i boken: *religion* og *menneskesyn*. Men jeg ser det som en mangel at hovedordene ikke noe sted i boken er gjort til gjenstand for refleksjon. Det er heller ikke gjort rede for hvorfor «menneskesyn» er blitt det overordnede synspunkt i fremstillingen, til dels til fortregning for andre viktige elementer i religionene.

I all sin knapphet forklarer Kværne begrepet religionshistorie med mønstergyldig klarhet, selv om jeg nok kunne ha ønsket litt diskusjon om det siste leddet i ordet *religionshistorie* i forhold til det den mer omfattende betegnelsen «*Religionskunde*», og en grenseopp-gang mellom religionshistorie og den del av denne som har vært kalt religionsfenomenologi. Også i avsnittet om «Forholdet til teologien» sies det mange gode, og selvfølgeligelige, ting. Blant selvfølgeligelighetene er disse: «Kristendommen står ikke utenfor eller i motsetning til «religionenes verden», men er en uadskillelig del av den. Ingen objektive kriterier kan stille kristendommen i en særstilling». – Anmelderen vil likevel tillate seg å spørre om forf. har et klart og adekvat bilde av den teologi som han forsøker å sette religionshistorien i forhold til. Jeg tror ikke det er tilfældig når forf. uttaler at religionshistorien i motsetning til teologien, i stedet

for *til forskjell fra*, ikke tar sitt utgangspunkt i *en religions selvforståelse*. Forf. synes nærmest å *identifisere teologi med dogmatikk*. I så fall overser han at teologien omfatter en rekke fag, og at teologiens historiske disipliner i likhet med religionsfilosofien ikke opererer med metafysiske aksiomer. At mange teologer kan gi uttrykk for trosholdninger og avsi verdidommer også i sin forskning er en annen sak. Den slags kan man saktens finne mer eller mindre eksplisitt uttrykt også i religionshistorikers forfatterskap. Kværne karakteriserer religionshistorien med tre ord: *empirisk, objektiv og universell*. Jeg vil problematisere bruken av ordet *objektiv*, især hvis betegnelsen sees i motsetning til teologi. All vitenskap må ha objektivitet som et ideal. Det gjelder selv sagt også teologiske hoveddisipliner som gammeltestamentlig eksegese, nytestamentlig eksegese og kirkehistorie. Kværnes avsnitt om «Religionshistorie og skolen» fyller ikke kravet til objektivitet. Det er et partsinnlegg til fordel for utvidet undervisning i religionshistorie helt fra grunnskolen av, på bekostning av kristendomsundervisningen. Det forekommer meg ganske urimelig at undervisningen i den religion som har spilt og spiller en avgjørende rolle i Vestens historie, som videre er den mest universelt utbredte av alle religioner og den som har størst tilslutning og som noen og nitti prosent av Norges befolkning tilhører, ikke skal beholde sin særstilling i forhold til undervisning i generell religionshistorie. Misforstå meg ikke. Jeg kan gjerne tenke meg en utvidelse av undervisningen i religionshistorie i skolen, og enda mer i det teologiske studium.

I tilslutning til Peter L. Berger hevder K. at «metodologisk ateisme» bør være et nøkkelbegrep for en religionshistoriker. Jeg kan ikke slutte meg til dette fordi det forekommer meg å forutsette et

valg: for ateisme. Dermed har man forlatt kravet til det objektive. Hvorfor ikke heller tale om metodologisk agnostisisme? Enda en liten detaljmerking til K's åpningsartikkel. Han taler (s. 11) om «de tre store verdensreligioner: buddhismen, kristendommen og islam.» Hvorfor utelater han her hinduismen som har langt flere tilhengere enn buddhismen, og hvis utbredelse som kjent ikke er begrenset til Asia?

Gro Steinslands kapittel om jødedommen er interessant nok selv om man savner en så lang rekke elementære trosledd at det ikke nytter å regne dem opp. Mest påfallende er det at forf. ikke har understreket og utdypet monotheismen i jødedommen.

Også Per Bjørn Halvorsens korte artikkel om kristendommen er velskrevet og interessant, især for den som på forhånd har en skikkelig kristendoms-kunnskap. Men også i dette kapittel slår etter min mening den sterke fokusering på menneskesynet på bekostning av andre troselementer noe uheldig ut. Jeg synes også at Augustin og Thomas av Aquino dominerer fremstillingen for sterkt. Her er litteraturhenvisningen ytterst mangelfull. Kari Vogts bidrag om islam og hinduismen hører til de beste i boken, tross alt det jeg savner også her, ved siden av Kværnes kapittel om buddhismen. – Svein Bjerkes kapittel om menneskesyn i en skriftløs religion er forresten også utmerket og har mange interessante detaljer. Men en slik case study kan ikke erstatte en mer generell omtale av de skriftløse religioner. –

Islam får langt bredere omtale enn kristendommen. I tillegg til Kari Vogts basisartikler har Nora Ahlberg et kapittel om «Muslimske innvandrere». Hun har også et kapittel om nyreligiøsitet. Her gis atskillige nyttige opplysninger, men analysen av bevegelsen kunne nok ha vært mer dyptpløyende. Enda en gang må en mer utførlig litte-

raturliste etterlyses.

Det er blitt ganske mange kritiske anmerkninger i denne bokmeldingen. Jeg håper at man vil erkjenne at dette skyldes mitt ønske om å ta både faget religionshistorie og denne bok alvorlig.

N.E.B.-H.

Jan Hjärpe, Politisk islam. Studier i muslimsk fundamentalism, Skeab Förlag, Stockholm 1983, 165 s.

Den svenske religionshistorikeren Jan Hjärpe er et kjent navn for alle i Norden med interesse for religionshistorie. Han har skrevet en rekke spesialstudier innenfor islam, men hans mest kjente bøker er: *Islam, lära och livsmönster*, 1979, en ypperlig innføring i emnet, og den stadig aktuelle *Religion som politisk legitimering i mellanösternkonflikten* fra 1981. Den foreliggende bok kom i første opplag i 1981, men utgaven fra 1983 er så sterkt revidert at den nesten er blitt en ny bok. Bokens omfang er beskjedent, men nivået er høyt. Allerede en finlesning av den høyt ajourførte bibliografi og en gjennomgang av de 12 sidene med noter må fryde enhver akademisk skolert leser. Selvsagt bruker J. H. arabiske kilder foruten litteratur på de store verdensspråk.

Forf. definerer sitt tema slik: «Med politisk islam menar vi islam oppfattet som ett sosialt, politisk och ekonomiskt system, en ideologi, og beteckningen islamisk politik syftar på de politiska åtgärder som motiverats utifrån islam och den muslimska samhörigheten.»

Av særskilt interesse er selvsagt kapittelet om kvinnens stilling i islam. Det er en vel disponert oversikt med en innledning som viser at det i islam også på dette punktet finnes ulike syn, ettersom man er fundamentalist, sekularisert el-

ler ligger et sted imellom. Selv om det inntil kjedsommelighet er gjentatt at islam førte med seg en forbedring av kvinnens stilling i den arabiske verden, er den muslimske kvinnen klart underordnet mannen. Kvinnen arver halvparten så meget som mannen. I moskeen er kvinnen helt underordnet. I ekteskapet «er mennene styrende over kvinnen», som Koranen lærer. Også i skilsmisssaker er mannen privilegert.

Den som vil ha fullt utbytte av «Politisk islam», bør først lese en grunnbok om islam, f.eks. den av Jan Hjärpe fra 1979.

N.E.B.-H.

Abul Ala Mawdudi, Islams fundamenter. En opprusting av den religiøse arv, Stavanger 1983, Universitetsforlaget, 116 s. oversatt av Einar Berg.

Boken er utgitt med støtte av Islamic Cultural Centre, Oslo og International Islamic Federation of Muslim Students, Kuwait. Oversetteren av boken har tidligere oversatt Koranen til norsk og har gjort seg kjent som en dyktig forsvarer av islam, slik H. Ludin Jansen også til en viss grad gjorde.

Bokens forfatter (1903–79) hørte hjemme i den pakistanske delen av det gamle India og han fremstiller en idealisert, men konservativ eller fundamentalistisk islam. Hans litterære virksomhet har utvilsomt medvirket til den kraftige revitalisering av islam som vi fremdeles er vitner til. På urdu (Pakistans hovedspråk) er boken kommet i 32 opplag.

Hva kan være forklaringen på bokens store popularitet? Fremstillingen er enkel og lett forståelig. Den er upolemisk, og på samme tid overdådig i sin beundring for «Mohammad». Profetens mangel på skolegang fremheves,

trolig for å understreke at Koranen er helt og fullkomment guddommelig. Islam er en religion og en livsform. «Islam består i underkastelse og lydighet overfor Gud, universets Herre», som det så typisk er uttrykt.

Boken har en fyldig innholdsfortegnelse og er lettlest og den har sin verdi som uttrykk for hvordan en muslim kan oppfatte islam. For islamkjennerne bringer den intet nytt. Som opplysningsbok for slike som ikke kjenner islam er den dårlig skikket. Dertil er den for ukritisk preget av propaganda, og alt for knapp.

N.E.B.-H.

Max Thurian/Geoffrey Wainwright, Baptism and Eucharist. Ecumenical Convergence in Celebration, World Council of Churches, Geneva 1983, 258 s.

Det såkalte Lima-dokumentet har uten tvil styrket interessen for liturgien i den økumeniske bevegelse. Men interessen var der før også. Den kommer tydelig frem i katolsk/lutherske publikasjoner som *Das Herrenmahl* og *Das geistliche Amt in der Kirche*. Det må derfor sies å imøtekomme et økumenisk behov når Dr. Wainwright fra Duke University og Taizé-mannen Thurian nå har utgitt denne samlingen med utvalgte tekster med dåps- og nattverdliturgier. Den direkte foranledning til boken er Faith and Order's arbeid med dåp, nattverd og embete eller prestedtjenesten. Det har vist seg å være fruktbart i arbeidet med disse spørsmål å bringe inn materiale fra de deltagende kirkers liturgier.

Boken er utstyrt med liste over litteratur om nattverden, med vekten på nye publikasjoner. Merkelig nok mangler en tilsvarende liste over litteratur om dåpen. Boken har få, men gode fotno-

ter og noen mindre innlednings- og kommentaravsnitt. Men hovedsaken er samlingen av liturgitekster. Noen få er fra oldkirken, men de aller fleste er helt ferske, endog fra 1980-årene. Her finnes ortodokse, romersk-katolske, lutherske, anglikanske, metodistiske, baptiske og andre tekster. Blant annet finnes flere interessante liturgitekster fra de unge kirkene, eksempelvis fra Nigeria, Sri Lanka og Zaire, og endelig den såkalte Lima-liturgien for nattverdfeiring som ble brukt ved Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Vancouver i 1983. Dette er en interessant og nyttig bok for alle med interesse for teologi og kirkeliv. Boken forteller at samtidens kirker er intenst opptatt av å gjøre liturgien bedre. Fleksibilitet og økumenisk konvergens preger den liturgiske situasjon.

N.E.B.-H.

Aksel Aarhaug: Mitt Afrika. – Oslo: Luther, 1985. – 120 s.: ill.

Den diakoniutdannede Kamerun-misjonæren A. Aa. har bodd i Afrika i over 20 år. Så var han kretssekretær i NMS i fjorten år. Han har følgelig gode kunnskaper om deler av det enorme afrikanske kontinent og rike og varierte erfaringer derfra. Og han vet hva norske lesere ønsker å få vite gjennom ord og bilde. Og så er A. Aa. en meget oppmerksom iakttagere og en forteller som holder seg til de konkrete kjennsgjeringer som han selv kan stå inne for uten å fortape seg i luftige spekulasjoner eller kvasifilosofiske betraktninger. De situasjonsbestemte innslagene i boken har sin egen dokumentarverdi som en snever forståelse av det vitenskapelig verdifulle ikke alltid har visst å verdsette etter fortjeneste.

Dette er en bok for alle som er interessert i misjon og u-hjelp. Men med sin

konkrete detaljrikdom er den også av interesse for misjonsforskeren og Afrika-eksperten. Som særlig verdifulle i så måte nevner jeg avsnittene om «Ordbok på Mbum», «Afrikanske Ordtag», «Afrikansk diktning», «Barneviser», «Afrikas bønn», «Afrikansk kunst», «Misjon og kultur», «Koma-folket – den bortgjemte stammen». Dette er noe mer enn fagjournalistikk med Kamerun/Tchad som spesialer. Boken gir både kunnskap, innsikt og inspirasjon. Og bildematerialet er ganske enkelt fabelaktig både i omfang og kvalitet.

N. E. B.-H.

Sigfrid Deminger: Evangelist på indiske vilkår: Stanley Jones og den indiske renæssansen 1918–1930. – Vasa: Libris, 1985. – 221 s.

Den amerikanske India-misjonæren Stanley Jones (1884–1973) er en personlighet som har interessert forskere i flere land. Det foreligger bl.a. tre doktoravhandlinger fra USA om ham. Han var metodist og tilhørte den Moody-inspirerte frivillighetsbevegelse, dvs. en misjonsbevegelse som særlig engasjerte studenter. Stanley Jones var misjonær i India i 26 år, den lengste tiden som evangelist blant «the educated». Han var en fremstående taler og forkynner. – Det kan jeg selv bevitne. – Og han samlet verdige tilhørerskarer om sin prekestol/talerstol. Det som gjør S. J. interessant for historikere og misjonsteologer er imidlertid særlig to faktorer. Hans sterke sosialetiske engasjement hadde så åpenbare politiske implikasjoner at det britiske kolonistyre sørget for at han ikke fikk fornyet visum for å vende tilbake til India. Også ville Jones være «evangelist på indiske vilkår».

Det er et godt tema Deminger har valgt for sin doktoravhandling. Og un-

dersøkelsen er profesjonelt utført under ledelse av mine kolleger i Uppsala. Den teologisk-historiske analyse er satt inn i en adekvat forskningshistorisk og sosio-politisk kontekst.

D. kaller sin bok for en «intellektuell biografi». Det rent biografiske er sterkt tilbaketredende, men den kronologiske referanseramme er ikke bare synlig, men meget viktig bl.a. fordi Jones i årenes løp forandret sin teologiske profil ganske påtagelig, dels under innflytelse fra sine hindu-omgivelser, dels under påvirkning fra personer og grupper som Rabindranath Tagore, Mahatma Gandhi og den såkalte «Madras group» som stilte seg uhyre kritisk til den vesternisering som kristen misjon hadde vært preget av. Det er en interessant iakttagelse at Stanley Jones i 1920- og 1930-årene på det ene punkt etter det andre representerer synspunkter og holdninger som mange vil anse som karakteristiske for den teologihistoriske utvikling etter den annen verdenskrig. Bare ett punkt skal nevnes her: det markante skillet mellom kirken og Guds rike og den dermed forbundne kirkelige anti establisment holdning.

S. D. har levert en tankevekkende avhandling som heldigvis ikke er alt for sterkt hemmet av de nåværende trange grenser for svenske doktoravhandlinger. Likevel ville nok mange av oss ha ønsket noe enda mer i retning av inn-trengende analyse, dels under anvendelse av historisk-genetisk metode og dels ved bruk av komparative synspunkter. Med rette peker forf. på åpenbar innflytelse fra samtiden i India når det gjelder «Jones' positionsforskjutting». Men spørsmålet reises ikke for alvor om hvilke forutsetninger for posisjonsforskyvning som i virkeligheten var innebygget i de metodistisk-teologiske forutsetninger for Stanley Jones selv. Det er nok å nevne to stikkord: antropologi og erfaring. Det komparative

aspekt savner jeg under forf.s fremstilling av Jones' assimilasjonsteori. Hva skiller den fra lignende synspunkter hos katolske teologer? Men for all del, jeg ser Demingers dissertasjon som et viktig misjonsvitenskapelig bidrag, ikke minst gledelig fordi den er et nytt vitnesbyrd om at svensk frikirkelighet er langt på vei bort fra sin anti-skolelingsholdning. Forf. er rektor ved Ørebro Missionskole, som står pinsebevegelsen ganske nær.

N. E. B.-H.

Ludvig Munthe: Venstrehandsmisjon? Misjonslegar på Madagaskar. – Oslo: Luther, 1985. – 128 s.: ill.

Dette er verkeleg ei interessant bok. Frå trykte og utrykte kjelder har Munthe henta fram mykje stoff som ikkje har vore kjent i det siste hundreåret. To hundre og tjuet fem fotnotar er prøvet for at det ligg solid gransking bak den levande framstillinga. Dette er interessant lesnad. Samstundes er boka nyttig, med verdifull detaljinformasjon og moment til ein prinsippdebatt om tilhøvet mellom forkynning og diakoni.

Boka er delt i tre delar. Fyrste delen tek føre seg «Etablering av diakoni i Madagaskar-misjonen». Andre delen handlar om «Konsolidering av diakonien i kyrkja gjennom sameint medisinsk undervisning gitt til unge gassiske kristne». Og tredje delen heiter «Prinsippdebatt om tilhøvet mellom diakoni og forkynning». Her gjev Munthe svar på spørsmålet om diakonien er venstrehandsmisjon. Og svaret er nei.

Boka er lett å lesa, person-orientert som ho er. Her møter me særlig pionerane: Dr. Andrew Davidson, initiativrik og dugande, men ikkje alltid god å hanskas med, den fromme og framifrå norske misjonspresten og misjonslegen Christian Døderlein Borchgrevink og noko seinare misjonslegane Carl Johan

Guldberg, Ove Jakob Roll Thesen og Bendix Ebbell.

Prentesvarten har vore snill med boka. Men småfeil har ikkje vore til å unngå. Den kjende presten Storjohann stava namnet sitt med to n'ar (s. 94). Og når det heiter at s. Edvarda Christianesen var den fyrste norske diakonissa på Madagaskar (s. 39), så er det nok rett for så vidt som ho vart sendt ut som diakonisse. Men alt i 1876 kom den fyrste norske diakonissa til Madagaskar. Ho heitte Agnethe Christiansdatter (Christoffersen) Bakkerud og vart same året gift med misjonsprest Lindø. Sjå mi bok om «Diakonissehuset gjennom hundre år».

N. E. B.-H.

Fredrik Schjander: Det nytter: små venner i en stor verden. – Oslo: Gyldendal, 1985. – 167 s.: ill. Utgitt i samarbeid m. Pastor Strømmes Minnestiftelse.

Med sine praktfulle farvefotos og andre bilder og kart er Schjanders bok en fryd for øyet. Det er barn i slummen i den tredje verden som har interessert forfatter og fotograf. Motivene er vel valgte og gjengivelsen meget god. Bildematerialet er likefrem praktfullt, og Schjander er en ypperlig forteller. Både tekst og bilder er utpreget situasjonsbetont. Dette er fagjournalistikk på et høyt plan. Barna lever og deres behov blir til et rop til leseren om hjelp. – Likevel har forf. dekning for den tese som hovedtittelen formidler. Det nytter. Ingen kan hjelpe alle, men alle kan hjelpe noen. – Hver gang vi kommer til et land der Pastor Strømmes Minnestiftelse yter hjelp, gis det en del statistiske opplysninger. Vi skulle ha ønsket at disse opplysningene hadde vært atskillig fyldigere. Gjennomsnittlig levealder burde overalt ha vært angitt og likedan opplysninger om norsk hjelpearbeid.

N. E. B.-H.

Alfred Hauge: Hånden på plogen: et minneskrift om Gordon Johnsen. – Oslo: Gyldendal, 1985. – 184 s.

Dette er ingen vanlig biografi. Den siste siden i boken inneholder en oppregning av data, tørre tall og andre meget nyttige opplysninger. Man savner forresten en notis om at Gordon Johnsen i en periode var medlem av Oslo bystyre. Det kommer heller ikke frem i boken ellers. Mange vil nok også savne en nærmere omtale av overlege Johnsens faglige produksjon, faglig bedømt. Endelig er jeg vel ikke alene om å savne et skikkelig bilde av Gordon Johnsen. Men ellers har jeg bare ros til overs for denne boken.

Forfatteren er nå heller ingen hvem som helst med pennen. Det er en glede å se at Alfred Hauge behersker både komposisjon og episk fremstilling også når han skriver på riksmål. Den kunstneriske form, gjennom 17 samtaler, kommer ikke på bekostning av innholdet. Man lærer virkelig den fremstående psykiater å kjenne. Når boken omtales i NOTM, er det både fordi man får innblikk i to unge menneskers liv som bestemt mente seg kalt til misjonsgjeringen, men som ved omstendighetenes tvang ble ført inn i en annen stor livsgjerning, og fordi hovedpersonen fikk så stor positiv betydning for norsk kristenliv, ikke bare som banebrytende kristen psykoterapeut, men også som styremedlem og formann for Det Norske Misjonsforbund. En helstøpt personlighet som Gordon Johnsen var med å gjøre troverdig det evangelium han formidlet og den misjonsgjerning han sto i. En meget leseverdig bok.

N. E. B.-H.

Asbjørn Froholt: De Frie Evangeliske Forsamlingers misjon 75 år: Et jubileumsskrift. – Moss: Elias Forlag, 1985. – 136 s.: ill.

Forf. av denne bok har tidligere skrevet en seriøs biografi om Erik Andersen Nordquelle som i sin tid grunnla De Frie Evangeliske Forsamlinger eller Frimisjonen som den gjerne ble kalt. Nordquelle hadde tidligere vært predikant i Misjonsforbundet.

Det foreliggende jubileumsskrift er blitt til etter ønske fra Misjonsutvalget i De Frie Evangeliske Forsamlinger. Det er interessant. Det er et av de mange tegn i tiden som viser at norske frikirker har utviklet seg i takt med utbyggingen av almenutdannelsen i de lag av folket som ikke har videregående utdanning. Det vil være en utfordrende oppgave å undersøke i hvilken grad denne utvikling har satt spor etter seg i frikirkenes særpreg, i deres organisasjon, liturgi, ethos og etter hvert også i aksenten i deres forkynnelse.

Forf. gjør redelig oppmerksom på at det ikke alltid har vært mulig å kontrollere hvor pålitelige de kilder er som er anvendt. Han gjør oppmerksom på at mange av de gamle bildene er av dårlig kvalitet. Disse opplysningene sier like meget om forf. som om hans bok. Hans stil er nøktern oppbyggelig. Forf. glorifiserer verken personer eller virksomhet, men identifiserer seg med D.F.E.F. I hovedsak vil jeg regne med at de opplysninger han gir er pålitelige. Men det er svært meget informasjon som mangler, f.eks. når det gjelder misjonærenes utdanning eller mangel på samme, og yrkespraksis før de dro ut.

«De Frie venner», som medlemmer eller tilhengere av D.F.E.F. kalles, kan plasseres et sted mellom Misjonsforbundet og pinesemenighetene, ganske avgjort nærmest de siste. Og denne frikirken, som forresten på aet nærmeste

har vært allergisk overfor ordet kirke, har omtrent de samme sterke og svake sider som andre pinsevenner. De har vært enda mer engstelige for å organisere sitt arbeid enn vanlige pinsevenner, og minst like uvillige til å ordne sine møter etter et liturgisk mønster. Men også «de frie» er blitt mer kirkelige med årene. Og den polemiske holdning til Den norske kirke merker man nå lite eller intet til.

Forf. gir en ukomplisert og upretensjøs beretning om enkle enkeltmennesker og deres misjonsinnsats. Bevegel-

sens styrke er dens evangeliske engasjement, dens misjonsglød. Den har hatt og har arbeid i mange land, særlig i Afrika. Alene i Swaziland har D.F.E.F. hatt noen og femti misjonærer. Fremstillingen er så sterkt personberettet at noen og tyve personnavn er nevnt i innholdsfortegnelsen. Med alle dets mangler, som forf. er seg bevisst, er jubileumsskriftet om de frie venners misjon allikevel en informasjonsbok som vi hittil har savnet. De 234 fotografiene i boken er av betydelig interesse.

N. E. B.-H.